

SPRAAKTAALDIAGNOSTIEK MEERTALIGE KINDEREN

NVA Wintervergadering 2019

Els de Jong, klinisch linguïst/logo-akoepedist

STELLING 1

Meertaligheid veroorzaakt TOS

JA: Opstaan

NEE: Blijven zitten

Wat is TOS? Hand opsteken

STELLING 2

Als Nederlands de dominante taal is, kun je beter stoppen met het aanbieden van de moedertaal

JA: Opstaan

NEE: Blijven zitten

STELLING 3

Bij problemen in het Nederlands kun je beter stoppen met een meertalige opvoeding

JA: Opstaan

NEE: Blijven zitten

STELLING 4

Het is noodzakelijk om talen gescheiden aan te bieden

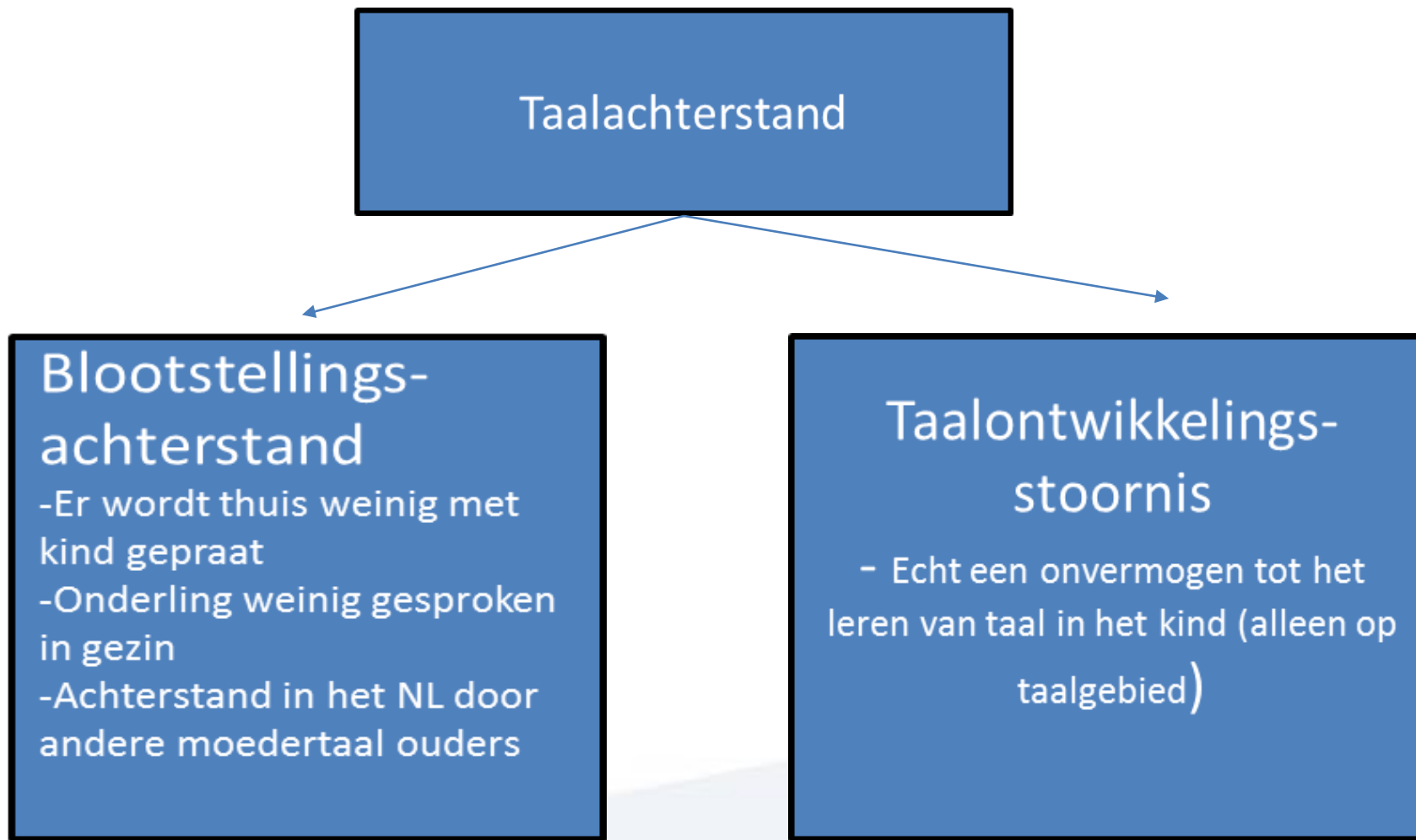
JA: Opstaan

NEE: Blijven zitten

TAALONTWIKKELINGSSTOORNIS (TOS)

- TOS = niet hetzelfde als een taalachterstand
- Bij TOS wordt de taalachterstand veroorzaakt door een stoornis in de taalontwikkeling. Niet door andere oorzaken
- Prevalentie: 5-7 % (Tomblin, 1997; Gerrits 2017)
- Late taalaanvang
- Weinig of geen initiatief om verbaal te communiceren
- Vertraagde morfosyntaxis, vaak in combinatie met fonologische problematiek
- Kleine woordenschat
- Zwak auditief (werk)geheugen

TAAIACHTERSTAND OF TAAIONTWIKKELINGSSTOORNIS?

RISICO ONDER- OF OVERDIAGNOSE BIJ MT KINDEREN

- Oververtegenwoordiging meertalige kinderen in cluster-2 onderwijs (De Jong, 2012).
- Geen aanwijzing dat prevalentie TOS in andere talen hoger is.
- Onderscheid taalontwikkelingsstoornis / taalachterstand
 - Goed in beeld krijgen wat verwacht mag worden van de verschillende talen (Anamnese Meertaligheid)
 - Taalontwikkeling in alle talen met elkaar vergelijken (bij audiologisch centrum)

MEERTALIGE ONTWIKKELING

- Simultaan (tegelijkertijd)
- Sequentieel (opeenvolgend)
 - T1= eerste taal (moedertaal)
 - T2= tweede taal (Nederlands)

MEERTALIGE ONTWIKKELING

- 21% van de Nederlandse bevolking heeft een niet-Nederlandse achtergrond
- Kinderen zijn goed in staat meerdere talen volledig te ontwikkelen
- Mijlpalen simultaan meertaligen verlopen ongeveer hetzelfde als bij eentalige kinderen

(Ellen Gerrits e.a. 2017, Paradis et al., 2003)

MEERTALIGE ONTWIKKELING

Goede basis in de eerste taal is belangrijk voor ontwikkeling tweede taal. Ontwikkeling T2 bij sequentiële meertaligheid verloopt sneller:

- Overslaan prelinguale periode
- Kind kent veel begrippen (concepten) leert nieuwe etiketten (labels)
- 2 jaar nodig voor dagelijkse taal (DAT)
- 5 jaar nodig voor schooltaal (CAT)

ALGEMENE KENMERKEN MEERTALIGE ONTWIKKELING

- Taaldominantie / taalverlies
- Taalverschuiving: Shift Happens
- Stille periode
- Transfer
- Interferentie (/bal/ → /bals/)
- Codewisseling (/kijk deze grande!/)

MEERTALIGE ONTWIKKELING

- Meertaligheid veroorzaakt geen TOS
- Het laten vallen van de thuistaal kan negatieve consequenties hebben (Cavus-Nunes & Julien, 2006)
- Leren van meerdere talen mogelijk positief effect cognitieve ontwikkeling (o.a. Bialystok, 2005)
- Diagnostiek van een mogelijke taalontwikkelingsstoornis bij een meertalig kind moet altijd multidisciplinair (o.a. Van Balkom, 2009)

ONDERZOEK OP AUDIOLOGISCH CENTRUM

- Uitsluiten van onderliggende problematiek:
 - Gehooronderzoek
 - Psychologisch onderzoek
- Spraaktaalonderzoek (logopedisch/linguistisch)
 - Anamnese meertaligheid
 - Taalonderzoek alle talen van het kind

SPRAAKTAALONDERZOEK MT-KINDEREN

- Gedegen anamnese (inclusief anamnese meertaligheid)
- Onderzoek naar de Nederlandse spraaktaalontwikkeling: geen genormeerde testen voorhanden. Testen kunnen wel gebruikt worden om kind met zichzelf te vergelijken (taalleerbaarheid)
- Onderzoek naar andere taal: geen genormeerde testen voorhanden. Analyse spontane taal, gebruikmaken van vertaling Nederlandse testen, gebruik maken van niet-taalspecifieke testen

ONDERZOEK NAAR NEDERLANDSE TAALONTWIKKELING

- Nederlandse taaltesten minimaal 2 x afnemen (taalleerbaarheid)
- Realistische verwachtingen sequentieel meertalige kinderen
 - 2 jaar nodig voor dagelijkse taal (DAT)
 - 5 jaar nodig voor schooltaal (CAT)
- Realistische verwachtingen simultaan meertalige kinderen
 - Onderzoek bij Turkse/Marokkaanse kinderen (normale ontw. / in NL geboren) 4-7 jaar, geen inhaalslag (bij Turkse kk blijft met name de woordenschat achter)
- Minder-taalspecifieke taaltests afnemen: PSQ (non-woorden), AGQ (auditief geheugen) en VQ (verhaaltest)

ONDERZOEK NAAR ANDERE TAAL

- Lexiconlijsten (Turks, Berber, Marokkaans-Arabisch)
- Oudervragenlijst naar verstaanbaarheid (ICS): meerdere talen
- Fonologische ontwikkeling: Speakaboo (14 talen)
- Onderzoek naar taalbegrip en woordenschat: gebruiken maken van Nederlandse taaltesten, vertaald door ervaren tolk
- Kijken naar conceptuele scores (beiden/alle talen samen)
- Spontane-taalanalyse (samen met tolk)
- Minder-taalspecifieke taaltests afnemen: Pseudowoorden (QU-NWRT), AGQ (auditief geheugen) en vertelvaardigheid (MAIN)

ADVISERING OUDERS EN OMGEVING

- Thuistaal blijven aanbieden (anders taalverlies): belangrijk dat het kind de thuistaal van meerdere moedertaalsprekers hoort
- Mixen van talen is niet erg (geen evidentie dat het slecht is, maar: nog onvoldoende studies)
- Advisering t.a.v. voorlezen (alle talen)
- Logopedist alle talen betrekken bij behandeling
- Met wat oudere kinderen: psycho-educatie met betrekking tot meertaligheid.

LITERATUUR

- Richtlijn logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen (site NVLF, 2017):
<https://www.nvlf.nl/stream/richtlijn-tos-versie-20171016.pdf>
- Samenvatting NVLF richtlijn Logopedie bij taalontwikkelingsstoornissen (2017):
<https://www.nvlf.nl/stream/samenvatting-richtlijn-tos-a3>
- Boerma, T., Leseman, P., Timmermeister, M., Wijnen, F. & Blom, E. (2016). Narrative abilities of monolingual and bilingual children with and without language impairment: Implications for clinical practice. *International Journal of Language and Communication Disorders*, 51(6), 626-638.
- Boerma, T., Chiat, S., Leseman, P., Timmermeister, M., Wijnen, F. & Blom, E. (2015). A QuasiUniversal Nonword Repetition Task as a Diagnostic Tool for Bilingual Children learning Dutch as a Second Language. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 58(6), 1747-1760.

LITERATUUR

- Boerma T.D. (2017). Profiles and paths: effects of language impairment and bilingualism of children's linguistic and cognitive development. Dissertation Utrecht University
- Blumenthal, M. (2012). Richtlijn multidisciplinaire (spraak en taal)diagnostiek van meertalige kinderen met of zonder gehoorverlies. Sint-Michielsgestel: Kentalis-PonTeM. Handreiking TOS bij meertaligheid (Siméa)
- Blumenthal, M. (2009). Meertalige ontwikkeling. Adviezen over meertalige opvoeding bij een auditief/communicatieve beperking. Leuven/Den Haag: Acco.
- Gerrits, E., Beers, M., Bruinsma, G. en Singer, I. (2017). Handboek Taalontwikkelingsstoornissen. Coutinho: Bussum.
- De Jong, J. (2012). Diagnostiek van taalstoornissen bij kinderen in een tweetalige context. Logopedie – Vlaamse Vereniging voor Logopedisten, (25), 32-39.
- Julien, M. (2008). Taalstoornissen bij meertalige kinderen: Diagnose en behandeling. Amsterdam: Pearson.

LITERATUUR

- Schlichting, L. (2015). De taalvaardigheid in het Nederlands van kleuters van Turkse en Marokkaanse herkomst. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 54, 239-250.
- Schlichting, L. (2015). Taaldiagnostiek met de Schlichting Tests bij Marokkaanse-Nederlandse kinderen. Logopedie, 5, 29-36.
- Schlichting, L. & Dekker, P. (2018). Taaldiagnose-ondersteunende methoden bij Turks-Nederlandse en Marokkaans-Nederlandse kleuters. Tijdschrift voor Orthopedagogiek, 57, 1_2,29-41.
- Schlichting, L. & Dekker, P. (2018). Meertalige kleuters met en zonder TOS. Nederlands tijdschrift voor Logopedie, 90, #2, 18-24.

WEBSITES

- <https://meertaligheidentaalstoornissenvu.weebly.com/>
- <http://www.csu.edu.au/research/multilingual-speech/ics>
- <https://www.uu.nl/onderzoek/education-for-learning-societies/instrumenten-een-of-meertaligheid>
- <http://vhz-online.nl/talige-en-cognitieve-ontwikkeling-van-eentalige-en-meertalige-kinderen-met-en-zonder-een-taalontwikkelingsstoornis>
- <https://www.kentalisshop.nl/nl/tolken-bij-spraak-taalonderzoek>

VRAGEN

edejong@nsdsk.nl

